

Die Nachlassverzeichnisse der Handwerker in Tallinn 1706–1803, wyd. Raimo Pullat, ESTOPOL, Tallinn 2006, ss. 368.

Omawiany tom stanowi kontynuację wielkiego edytorskiego przedsięwzięcia profesora Raimo Pullata, wybitnego badacza dziejów nowożytnych i najnowszych z Uniwersytetu w Tallinie. Z bogatej spuścizny archiwalnej stolicy Estonii opublikował on najpierw trzy tomy wybranych rejestrów majątków kupieckich z XVIII w. (Tallin 1997–2004).

W wydawnictwie najnowszym pomieścił wybrane inwentarze pośmiertne majątku nieruchomości i ruchomego kolejnej grupy społecznej — rzemieślników. Ze 139 zachowanych opublikował 47 najpełniejszych spisów, należących do wykonawców około 20 różnych profesji. Są wśród nich m.in.: tworzący elitę rzemiosła — złotnicy i jubilerzy, zegarmistrzowie, białoskórnicy, kurdybannicy, drukarze, średniozamożni — rzeźnicy, piekarze, krawcy, szewcy, czy wreszcie ubodzy — tkacze lnu lub garncarze. Obok inwentarzy majątku majstrów znajdujemy spisy dobytku wdów, a także jedną spuściznę czeladniczą.

W zdecydowanej większości spisów informacje o nieruchomościach są bardzo lakoniczne. Tylko w kilku znajdujemy bliższy opis rozkładu i wyposażenia pomieszczeń. Z reguły uwaga spisujących jest skoncentrowana na ruchomościach, rejestrowanych w grupach funkcjonalno-surowcowych (np. cyna, miedź, odzież, pościel, wyroby lniane, książki, sprzęty domowe, narzędzia do rzemiosła, itp.). Konstrukcja spisów ułatwia studia nad takimi dziedzinami jak choćby ubiór lub czytelnictwo, utrudnia natomiast badania nad kulturą mieszkania, stołu. Samo przyjęcie zasady publikacji jedynie części zachowanych źródeł uniemożliwia natomiast statystyczną analizę stanu posiadania różnych grup zawodowych, jak również jej zmienności w czasie. Nie wiemy np., czy zdecydowana przewaga liczebna wśród opublikowanych inwentarzy, tych z drugiej połowy XVIII w. (30 na ogółem 45) jest odbiciem stanu zachowania źródeł, czy też konsekwencją subiektywnego wyboru wydawcy.

Mimo tych wątpliwości otrzymaliśmy wydawnictwo cenne dla każdego badacza dziejów miast, rzemiosła i różnych dziedzin konsumpcji w osiemnastowiecznej Europie. Korzystanie z pracy ułatwiają indeksy — geograficzny i osobowy.

A. Klonder